

UZASADNIENIE

Apelacja prokuratora nie zasługuje na uwzględnienie.

Z art. 434 § 2 kpk wynika, że środek odwoławczy wniesiony na niekorzyść oskarżonego może spowodować orzeczenie także na jego korzyść, jeżeli zachodzą przesłanki określone w art. 440 lub art. 455 kpk.

W tym kontekście należy podkreślić, iż obowiązek naprawienia szkody wyrządzonej przestępstwem obejmuje zarówno szkody materialne, jak i szkody w innych dobrach pokrzywdzonego. Zgodnie z orzecznictwem SN sąd obowiązany jest do nałożenia na sprawcę obowiązku naprawienia szkody wyłącznie wówczas, gdy powstanie szkody w zakresie dóbr pokrzywdzonego jest następstwem popełnionego przez niego przestępstwa oraz gdy szkoda taka w czasie warunkowego umorzenia postępowania karnego nadal istnieje (wyr. SN z 16 maja 2002 r., III KK 189/02, Prok. i Pr. 2002, Nr 12, poz. 5). Zgodnie z treścią art. 67 § 3 kk w przypadku warunkowego umorzenia postępowania karnego, sąd obowiązany jest po pierwsze - do nałożenia na sprawców obowiązku naprawienia szkody wyłącznie wówczas, gdy powstanie szkody w zakresie dóbr pokrzywdzonego jest następstwem popełnionego przez nich przestępstwa; po drugie - obowiązek taki ciąży na sądzie tylko wtedy, gdy szkoda taka w czasie warunkowego umorzenia postępowania karnego nadal istnieje.

Prokurator przed złożeniem wniosku o warunkowe umorzenie postępowania dysponował pismem załączonym do akt pełnomocnika pokrzywdzonej firmy, z którego wynikało, iż w wyniku zawarcia ugody szkody na rzecz mocodawcy zostały przez oskarżoną naprawione w całości oraz dowodem przelewu z tego tytułu na rzecz pokrzywdzonych kwoty 500 złotych (k 50 i 52).

Pomimo tego we wniosku o warunkowe umorzenie postępowania wniósł między innymi o zobowiązanie H. D. (1) – na podstawie art. 67 § 3 kk – do naprawienia szkody w wysokości 500 złotych na rzecz pokrzywdzonej firmy (reprezentowanej przez pełnomocnika), nie precyzując terminu wykonania tego obowiązku (k 53 odw).

Sąd I instancji wyrokiem z dnia 24 sierpnia 2017 roku w sprawie II K 320/17 uwzględnił w całości wniosek prokuratora o warunkowe umorzenie postępowania wobec H. D. (1) i w ramach tego środka probacyjnego na podstawie art. 67 § 3 kk zobowiązał oskarżoną do naprawienia szkody wyrządzonej przestępstwem w całości przez zapłatę na rzecz pokrzywdzonych kwoty 500 złotych (punkt 2). W uzasadnieniu wyroku ustalił, iż „podejrzana zawarła z pełnomocnikiem pokrzywdzonych ugodę, na mocy której dokonała wpłaty kwoty 500 złotych tytułem naprawienia szkody, która w całości wyczerpała roszczenia pokrzywdzonych z tego tytułu (k 66).

W świetle tych ustaleń i błędnego rozstrzygnięcia o nałożeniu obowiązku naprawienia szkody, prokurator w apelacji - zamiast wnosić o uchylenie tego obowiązku z uwagi na naprawienie szkody w całości - domagał się zmiany wyroku przez „określenie terminu obowiązku naprawienia szkody – na 3 miesiące od uprawomocnienia się wyroku” (zarzucając obrazę art. 67 § 4 kk i art. 74 § 1 kk).

Powtórzyć trzeba, że dla nałożenia przez sąd obowiązku naprawienia szkody należy poczynić jednoznaczne ustalenia, że szkoda w rzeczywistości nastąpiła i pokrzywdzony poniósł ją bezpośrednio z przestępstwa. Przesłanką nałożenia obowiązku naprawienia szkody jest jej istnienie w chwili orzekania oraz bezpośredni związek przyczynowy pomiędzy zachowaniem sprawcy a jej powstaniem. Sąd rejonowy prawidłowo ustalił, że szkoda nie istniała już w czasie orzekania w pierwszej instancji; niestety nie znalazło to odzwierciedlenia w wyroku, czy też wywiedzionej apelacji przez prokuratora, który jako rzecznik interesu społecznego, a przy tym strażnik praworządności, upoważniony jest do podejmowania czynności procesowych zarówno na korzyść, jak i na niekorzyść oskarżonego.

Sąd odwoławczy, stosując art. 434 § 2 kpk stwierdził, że utrzymanie w mocy orzeczenia zaskarżonego na niekorzyść oskarżonej (bo dublującego obowiązek, który oskarżona wykonała już w postępowaniu przygotowawczym) byłoby rażąco niesprawiedliwe z uwagi na zaistnienie jednej z podstaw wymienionych w art. 438 pkt 1 kpk (obraży art. 67 §

3 kk poprzez zasądzenie odszkodowania w sytuacji uprzedniego naprawienia szkody), którą uwzględnił z urzędu na korzyść H. D. (2) poprzez uchylene rozstrzygnięcia w tym zakresie jako bezprzedmiotowego. Prokurator nie powinien wnosić o orzeczenie tego obowiązku, a sąd go zasądzać, gdy szkoda nie istniała już w dacie sporządzania wniosku o warunkowe umorzenie postępowania.

Na marginesie sąd odwoławczy w tym składzie chce podkreślić, iż uznaje rozpatrywane obowiązki za środki kompensacyjne (w takiej sytuacji nie orzeka się czasu ich wykonania); przemawia za tym możliwość zastąpienia ich nawiązką, a także wyraźne wymienienie w art. 68 § 2 kk uchylania się od wykonania środka kompensacyjnego, obok środka karnego, jako podstawy do podjęcia postępowania karnego. Są to argumenty rozstrzygające. Nawiązka z art. 67 § 3 kk jest zaś ściśle związana z obowiązkiem naprawienia szkody i zadośćuczynieniem za doznaną krzywdę. Ma być w stosunku do tych obowiązków alternatywnym zaspokojeniem roszczeń pokrzywdzonego. Nawiązka orzekana na podstawie art. 67 § 3 kk ma więc spełnić tę samą funkcję, co nawiązka orzekana na podstawie art. 46 § 2 kk (por. Nowelizacja prawa karnego 2015. Komentarz. pod red. Włodzimierza Wróbla).

W innym zarzucie skarżący podniósł obrazę art. 306 ust. 1 Ustawy prawo własności przemysłowej poprzez jego niezastosowanie i art. 45a § 1 kk poprzez jego zastosowanie przy orzeczeniu przepadku dowodów rzeczowych, podczas gdy podstawą prawną tego orzeczenia powinien być art. 306 ust. 2 Ustawy prawo własności przemysłowej. Zarzut zawiera wewnętrzną sprzeczność identyfikując art. 306 ust. 1 i 2 w/w ustawy, tymczasem zakresy stosowania tych przepisów są różne.

W tej sytuacji podstawą przełamania kierunku zaskarżenia przy wniesieniu środka odwoławczego na niekorzyść oskarżonego i orzeczenia na jego korzyść jest art. 455 kpk. Chodzi tu o sytuację, gdy wniesiono apelację na niekorzyść oskarżonego, a sąd odwoławczy stwierdził konieczność poprawienia kwalifikacji prawnej na korzyść oskarżonego bez zmiany ustaleń faktycznych.

Sąd w zaskarżonym wyroku – warunkowo umarzając postępowanie - przyjął, iż H. D. (1) popełniła czyn z art. 305 ust. 1 ustawy prawo własności przemysłowej (dokonywała obrotu towarami oznaczonymi zarejestrowanym znakiem towarowym, którego nie miała prawa używać).

Warunkowe umorzenie postępowania jest środkiem polegającym na rezygnacji z prowadzenia postępowania karnego, tj. odstąpienia od skazania i ukarania sprawcy uznanego za winnego przestępstwa, jest więc środkiem reakcji karnoprawnej na przestępstwo. Zgodnie z założeniami, na których oparto tę instytucję, nie niesie za sobą piętna skazania; potwierdza to odróżnienie wyroków skazujących od wyroków warunkowo umarzających postępowanie.

Art. 306 ust. 1 w/w ustawy stanowi: w razie skazania za przestępstwo określone w art. 305 ust. 3 sąd orzeka przepadek na rzecz Skarbu Państwa materiałów i narzędzi, jak również środków technicznych, które służyły lub były przeznaczone do popełnienia przestępstwa; jeżeli takie materiały, narzędzia albo środki techniczne nie były własnością sprawcy, sąd może orzec ich przepadek na rzecz Skarbu Państwa.

Nie ma on więc on z uwagi na kwalifikację prawną przedmiotowego czynu (art. 305 ust. 1) zastosowania do niniejszej sprawy.

Art. 306 ust. 2 przewiduje, iż w razie skazania za przestępstwo określone w art. 305 ust. 1 i 2, sąd może orzec przepadek na rzecz Skarbu Państwa materiałów i narzędzi, jak również środków technicznych, które służyły lub były przeznaczone do popełnienia przestępstwa, chociażby nie były własnością sprawcy.

Zdaniem sądu odwoławczego przepis ten nie ma również zastosowania jako podstawa prawna orzeczonego przez sąd I instancji przepadku, albowiem:

- art. 306 ust.2 Ustawy prawo własności przemysłowej ma zastosowanie w razie „skazania sprawcy”, tymczasem wobec H. D. (1) sąd warunkowo umorzył postępowanie, które to rozstrzygnięcie nie jest skazaniem;

- przypadek dotyczy „materiałów i narzędzi, jak również środków technicznych, które służyły lub były przeznaczone do popełnienia przestępstwa” . Przypadkowi podlegać mogą hologramy, wytłoczki, naszywki, narzędzia, maszyny, niewielkie elementy wykonane z metalu lub plastiku z podrobionym znakiem towarowym, opakowania z takim znakiem, urządzenia służące do drukowania, klejenia, kserografy, stemple, sztance, odczytniki (zob. J. Raglewski, Prawo własności przemysłowej, komentarz do art. 306, teza 8, Legalis).

Ubrania oznaczone zarejestrowanym znakiem towarowym, którego oskarżona nie miała prawa używać nie mieszczą się w kategorii oznaczonych w art. 306 ust. 2 w/w ustawy środków podlegających przypadkowi.

Z art. 44 § 1 kk wynika, że jego przedmiotem mogą być przedmioty pochodzące bezpośrednio z przestępstwa. W świetle orzecznictwa SN przedmiotem pochodzącym bezpośrednio z przestępstwa jest wyłącznie taki przedmiot, którego warunkiem uzyskania jest realizacja znamion określonego przestępstwa. Orzeczenie tej postaci przypadku musi być poprzedzone ustaleniem związku o charakterze bezpośrednim pomiędzy określonym przedmiotem, który ma być nim objęty, a popełnionym przestępstwem rozpoznawanym w danej sprawie (zob. wyr. SN z 15.4.2008 r., II KK 29/08, Prok. i Pr. 2008, Nr 10, poz. 2). Chodzi o przedmioty pozostające w bezpośrednim związku z przestępstwem, warunkiem ich uzyskania jest realizacja znamion przestępstwa.

Oskarżona pozyskała towary oznaczone podrobionym lub zarejestrowanym znakiem towarowym, którego nie miała prawa używać; następnie dokonywała obrotu towarami oznaczonymi znakami opisanymi powyżej. Przez dokonywanie obrotu należy rozumieć wszelkie czynności polegające na wprowadzaniu do obrotu lub dokonywania dalszego obrotu tego typu towarami, w tym przypadku w ramach umowy sprzedaży. Zabezpieczone ubrania były więc przedmiotami pochodzącymi bezpośrednio z przestępstwa (wykorzystanymi do realizacji znamion).

Dlatego sąd odwoławczy zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że uzupełnił podstawę prawną orzeczonego przez sąd I instancji przypadku (art. 45 a § 1 kk) o art. 44 § 1 kk. Orzekany na podstawie art. 45 a § 1 kk przypadek występuje w charakterze środka zabezpieczającego, na co wskazują przesłanki jego orzeczenia, gdy nie dochodzi do wydania wyroku skazującego. Przypadek tytułem środka zabezpieczającego może być orzeczony na tej podstawie również z powodu warunkowego umorzenia postępowania. Zarówno w § 1, jak i § 2 tego przepisu jest mowa o przypadku, a pod pojęciem tym kryje się też przypadek przedmiotów pochodzących bezpośrednio z przestępstwa (art. 44 § 1 kk). Sąd okręgowy nie podzielił tym samym zarzutu prokuratora o niezasadnym zastosowaniu w ramach tego rozstrzygnięcia art. 45 a § 1 kk.

Z tych względów sąd okręgowy orzekł, jak w sentencji.

Jako „niewuzględnienie” środka odwoławczego wniesionego na niekorzyść oskarżonego, należy uznać także orzeczenie na korzyść oskarżonego na podstawie art. 434 § 2 kpk; w konsekwencji, kosztami postępowania odwoławczego należy obciążyć tego, kto wniósł środek odwoławczy (wyr. SN z 7.12.1970 r., Rw 1349/70, OSNKW 1971, Nr 4, poz. 59). Zgodnie z treścią art. 616 § 1 pkt 2 kpk do kosztów procesu należą uzasadnione wydatki strony z tytułu ustanowienia w sprawie jednego obrońcy. Art. 636 § 1 kpk stanowi, że w przypadku niewuzględnienia apelacji wniesionej wyłącznie przez prokuratora koszty procesu za postępowanie kasacyjne ponosi Skarb Państwa. Oskarżona na etapie postępowania odwoławczego ustanowiła obrońcę, który sporządził odpowiedź na apelację i uczestniczył w rozprawie przed sądem II instancji. Poniosła więc z tego tytułu wydatki przed sądem II instancji w kwocie 840 złotych, które ustalono na podstawie § 11. 2 pkt 4 rozporządzenia MS z dnia 22 października 2005 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie. Tak określonymi wydatkami – z uwagi na to, że prokurator „przegrał” apelację w całości – należało obciążyć Skarb Państwa.